

Verslag van de dertiende Landelijke Kennisdag inspectie Waterkeringen, 7 april 2016

‘Verhalen maken de dijk’

Op 7 april 2016 vond alweer voor de dertiende keer de Landelijke Kennisdag Inspectie Waterkeringen plaats, georganiseerd door Rijkswaterstaat en STOWA. Zo'n 300 waterkeringbeheerders uit het hele land luisterden deze dag naar verhalen uit de praktijk, verteld door mensen van vlees en bloed. Dat was niet toevallig. Het thema van dit jaar was 'Verhalen maken de dijk'.

Let op: dit verslag bevat videolinks naar alle presentaties. Klik [HIER](#) om naar de volledige afspeellijst te gaan op het STOWA video kanaal van Youtube.

Het thema van de dag had geen betere dagvoorzitter kunnen krijgen dan [Govert Geldof](#). Al jaren ijvert hij voor een herwaardering van ervaringskennis in het waterbeheer. De wereld waarin waterschappen opereren maar ook het waterbeheer zelf, worden steeds complexer. Ervaringskennis kan - zo blijkt uit onderzoek - een belangrijke bijdrage leveren aan het beter hanteren van deze complexiteit. Enkele jaren geleden schreef Geldof er in opdracht van STOWA zelfs een boek over. Het boek '[Een Sprong in het Diepe](#)' is te downloaden vanaf stowa.nl/Publicaties.

Geldof startte de dag, net als de sprekers na hem, in de speciale vertelstoel die midden op het podium stond. Iedere spreker nam daarin plaats om te vertellen over zijn kennismaking met waterkeringbeheer, danwel om te praten over zijn of haar fascinatie voor het onderwerp van de presentatie. Het leverde mooie, intrigerende en soms persoonlijke inkijkjes op in het (werkende) leven van de sprekers.

Mary Queen of Floods

Ervaringskennis had de eerste spreker van de dag meer dan genoeg. [Mary Dhonau](#) was tot 2000 een 'gewone' vrouw, die met haar man en zoon leefde in de buurt van Birmingham. Sindsdien liep haar huis meerdere keren onder water. Ze geeft burgers en gemeenschappen tips en adviezen over wat ze kunnen doen om de gevolgen van een overstroming te reduceren. Aan de hand van schrijvende foto's liet ze zien hoeveel impact overstromingen hebben op het leven van individuele burgers en hoe lang de nasleep ervan kan duren. Ze schreef praktische *Flood Recovery Guides* en *Family Flood Plans*. De Engelse Overheid investeert sinds enige tijd meer geld in Flood Risk Management, maar

Mary gaat er niet op zitten wachten. Door haar niet versagende inzet is ze inmiddels een landelijke bekendheid geworden en wordt ze door de Engelse pers soms gekescherend *Mary Queen of Floods* genoemd. De zaal luisterde ademloos toe. Meer informatie over haar werk is te vinden op <http://www.marydhonau.co.uk/>.

Bloemrijke dijk

[Peter Glas](#) had bij zijn afscheid als Voorzitter van de Unie van Waterschappen een mooie droom: de bloemrijke dijk. De droom van Glas is feitelijk een nieuwe kijk op dijkbeheer waarbij hoogwaterveiligheid en biodiversiteit hand in hand gaan. Dat kan door andere gras- en kruidenmengsels in te zaaien op dijkwalen. Ecoloog Hans De Kroon van de RU Nijmegen liet zijn licht schijnen over de vraag hoe realistisch deze droom is. Hij heeft veel onderzoek gedaan naar beworteling van vegetatie. Volgens Kroon leidt een bloemrijke dijk tot een meer erosiebestendige dijk, omdat de uiteenlopende soorten zorgen voor een betere beworteling. Hij noemde de bloemrijke dijk ‘veelbelovend’,

maar gaf aan dat er nog wel wat nader te onderzoeken valt. Bijvoorbeeld over de te gebruiken zaadmengsels, de kosteneffectiviteit en de uiteindelijke levensduur van dit type dijkbekleding. Op www.deltafacts.nl kunt u de Deltafact ‘[Bloemrijke Dijken](#)’ downloaden voor meer informatie. Na de kennisdag zal de STOWA gaan helpen bij het verbinden van de waterkeringenbeheerders rond dit thema. Op termijn wordt dit uitgewerkt in een STOWA Handreiking bloemrijke dijken. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met m.talsma@stowa.nl.

Kennisplatform Dijkmonitoring

Na de presentatie van Kroon werd het [Kennisplatform Dijkmonitoring](#) gelanceerd, een initiatief van het FloodControl-IJkdijkprogramma. Op de site www.dijkmonitoring.nl zijn de kennis en gebruikerservaringen die de afgelopen jaren zijn opgedaan met dijkmonitoring, verzameld en gebundeld. Bezoekers leren er onder meer welke monitoringtechnieken toegepast kunnen worden bij het oplossen van vraagstukken tijdens de verschillende fasen van de levenscyclus voor dijken (ontwerp, beheer en onderhoud, beoordelen, versterken of calamiteiten).

Gegevensbeheer

[Erik Wagener](#) van de stuurgroep Zorgplicht waterkeringen vertelde de aanwezigen na de pauze over de wijze waarop waterschappen zich voorbereiden op de invulling van de zogenoemde zorgplicht voor primaire waterkeringen, die vanaf 1 januari 2017 een wettelijk karakter krijgt. Er zijn in de aanloop daarnaartoe onder meer een aantal audits uitgevoerd bij waterschappen. Daaruit kwam naar voren dat waterschappen het op onderdelen vaak op orde hebben, maar dat het wel systematischer kan. Achilleshiel is volgens Wagener het gegevensbeheer: het op orde hebben en goed aanwenden van je gegevens, zodat je op ieder moment kan laten zien dat je als dijkbeheerder ‘in control’ bent. Naast de audits zijn er verder onder meer maandelijks sectorale bijeenkomsten voor kennisuitwisseling en er verschijnt een [zorgplicht nieuwsbrief](#). Meer informatie vindt u op www.zorgplichtwaterkeringen.nl

Van de gemeenteraad naar de straat

Na Erik Wagener maakten de aanwezigen met [Douwe Schoonderwalt](#) een uitstapje naar stedelijk beheer en onderhoud. Het was heel leerzaam om te horen hoe de gemeente Amsterdam risicogestuurd beheer en onderhoud vormgeeft. De titel van Schoonderwalts presentatie was 'Van de gemeenteraad naar de straat, en weer terug.' Daarmee gaf hij aan hoe het ambtelijk apparaat van de gemeente het politieke en impliciete streven naar 'een verzorgd voorzieningenniveau in de stad' expliciet heeft vertaald naar wat er op straat aan beheer en onderhoud moet gebeuren, op basis van geformuleerde risico's. Dat levert vervolgens weer bruikbare informatie op voor de politiek. Men heeft de vertaalslag van impliciet naar expliciet onder meer weten te maken door te koppelen aan de bedrijfswaarden van de stad: leefbaar, veilig, bereikbaar en duurzaam. Aankomend jaar gaat Douwe voor het programma PIW werkplaatsen Risicogestuurd Beheer en onderhoud organiseren. Wilt u meer weten? neem dan contact op met PIW projectleider Wentholt@stowa.nl.

Opkisten

Dijkwachten aan het werk. Dat was de titel van de presentatie van [Hans Knotter](#) van Waterschap Rivierenland. Hij vertelde over de werkgroep Professionalisering Dijkbewaking die hard werkt aan het uniformeren en standaardiseren van de dijkbewaking in Nederland. Dat is volgens hem echt nodig, want 'hoe kun je nou een wel opkisten zonder goede instructie?!' Dat lukt niet, zo bleek uit zijn aanschouwelijke presentatie. Gelukkig hebben een aantal waterschappen al samen de handschoenen opgepakt en werken zij eendrachtig samen aan professionalisering van de dijkwacht.

Muizenplaag

Het is alweer even geleden, maar in de winter 2014-2015 had Zuid-Friesland te maken met een ware muizenplaag. De muizen richtten veel schade aan aan landerijen en boezemkaden, die de muizen een droge plek boden tijdens natte periodes.

[Niek Bosma van Wetterskip Fryslân en Eddy Wymenga van adviesbureau Altenburg & Wymenga](#) vertelden de aanwezigen over het ontstaan en het bestrijden van van muizenplagen. Die komen vaker voor dan je denkt, en niet alleen in Friesland. Muizen houden van droog en van eenvormige, open landschappen. Uitbraken zie je dan ook vooral in open, goed drooggelegde veen- en kleigebieden. Kleinschalige en besloten zandgronden worden gemeden. Eén ding kwam duidelijk naar voren: maatregelen moet je vooral vooraf nemen, want tijdens een plaag heeft het weinig zin. Gelukkig valt er wel het een en ander te doen om de kans op uitbraken te reduceren. Denk aan het verhogen van waterpeil, het onderwater zetten van weilanden, maar

ook weidegang kunnen de kans op muizenoverlast beperken, blijkt uit onderzoek.

Na de lunch was er een breed scala aan workshops waaruit de deelnemers een keuze konden maken. Nog even verder praten over de bloemrijke dijk van Peter Glas of het bestrijden van muizenplagen? Dat kon. Er was ook een speciaal 'plaggenspreekuur' (Gras, gras, gras) waarbij de aanwezigen een aantal grasplaggen van een dijk onder leiding van Jaap Bronsveld aan een nadere inspectie onderwierpen. Centrale vraag: wat zie je en vooral: in hoeverre is dat een probleem voor de erosiebestendigheid? Het ging er vooral om met en van elkaar te leren.

Wiki Noodmaatregelen

Er was een bijzondere workshop over de wiki noodmaatregelen, een speciale website met overzicht van relevante kennis over, en ervaringen met de inzet van (sterkte-) noodmaatregelen voor waterkeringen bij een (dreigende) overstroming. De wiki, die sinds 2014 bestaat, doorloopt het gehele proces van de vaststelling van het schadebeeld en het bijbehorende faalmechanisme tot het bepalen en uitvoeren van de bijbehorende noodmaatregel. Inmiddels zijn bijna alle waterschappen betrokken bij dit mooie initiatief. Tijdens de workshop werden er de nodige waardevolle suggesties gedaan om de wiki verder te professionaliseren en zo goed mogelijk afstemmen op de behoefte van de gebruikers.

Bresproeven

Ook dit jaar was er Vlaamse input tijdens de Kennisdag. [Patrick Peeters](#) van het Waterbouwkundig Laboratorium in Antwerpen kwam in een workshop vertellen over de grootschalige bresproeven die de afgelopen jaren langs de Zeeschelde zijn uitgevoerd. Dat was mogelijk vanwege de uitvoering van het zogenoemde Sigmoplan, waarbij veiligheid, natuur en recreatie hand in hand gaan. In een aantal gevallen nemen nieuwe ringdijken nemen hierin de waterkerende functie van bestaande dijken over. De aanleg deze nieuwe dijken biedt zo de mogelijkheid om op de oude dijken bresproeven uit te voeren. Men heeft volgens Peeters geleerd over het ontstaan van bressen, maar ook over de groei van bressen en aan de hand van deze kennis bestaande schademodelen kunnen verbeteren.

Tot slot: deelnemers konden de gehele dag ook een kijkje nemen in één van de twee noodcontainers van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De noodcontainers kunnen snel op een vrachtwagen worden gezet bij calamiteiten en overal in het beheergebied als dijkpost worden ingezet. De container bevat alle

middelen en materialen voor het adequaat uitvoeren van inspecties bij calamiteiten, zoals portofoons, zaklampen, rugzakken, prikstokken. Maar ook het geheime wapen van de

Stichtse dijkwachten: speciale 'klotepijpen'. U ging nog nooit zo gemakkelijk én veilig over prikkeldraad...

Hieronder een korte beschrijving van alle workshops die werden gehouden.

- Leendert de Boerspolder: een projectsamenwerking 2.0. Door Ben Blauw (Rijnland)
- Grootschalige overloop-, overslag- en bresproeven in Vlaanderen. Door Patrik Peeters
- Stresstesten: van theoretische naar praktisch bewezen sterkte. Door Bas Kolen (FloodControl IJkdijk/HKV), Martin van der Meer (FloodControl IJkdijk/Fugro)
- Gras, gras, gras. Door Jaap Bronsveld (Rivierenland)
- Bloemrijke dijk: droom of daad? Door Margriet Kleiman (Hollands Noorderkwartier)
- Hoe keren we de muizenplaag? Door Jantine Haverkamp (STOWA), Margo Akkermans (STOWA) en Niek Bosma (Wetterskip Fryslân)
- Bodemdaling in de praktijk: hoe hard dalen de dijken? Door Etienne Faassen (Rijnland) en Bart Brookhuis (Grontmij)
- Wiki noodmaatregelen. Door Patrizia Bernardini (RWS GPO) en Eric Huijskes (Deltares/LievensCSO)
- Met beheermaatregelen naar veiligere waterkeringen. Door Nicole Geurts van Kessel (RHDHV), Piet Stouten (STOWA) en Joop de Bijl (Aa en Maas)
- Van inspecties naar maatregelen. Door Wijnand Evers, Marco de Wit, Johan Elshof en Frank Jansen (Drents Overijsselse Delta)
- Niet-destructieve en gebiedsdekkende inspectie van dijkbekleding. Door Yvette Pluijmers (Miramap) en Yvo Provoost (Rijkswaterstaat)
- Efficiënte monitoring van dijken. Door Johan Offermans (Arcadis)
- 3D laserscan en IR- kweldetectie: een waardevolle aanvulling op traditionele inspecties. Door Onne Rösingh (Dijkmonitoring Nederland)
- Dijkwacht in control. Door Martijn van Berkel, Joop de Bijl en Luuk Vergeldt (Aa en Maas)
- Excursie: noodcontainer